

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh1394>

Geliş Tarihi: 06.09.2018

Kabul Tarihi: 08.10.2018

SPOR BÖLÜMLERİNDEKİ, YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA ÖĞRENCİLERİNİN MARUZ KALDIKLARI DUYGUSAL TACİZLERİN İNCELENMESİ

Eyyup YILDIRIM¹

Abdurrahman KIRTEPE - Nurhan HALİSDEMİR

Oğuzhan ALTUNGÜL - Nuran CAN

Özet

Bu çalışma; üniversitelerin spor bölümlerinde lisansüstü eğitim gören öğrencilerin duygusal tacize (mobbing) ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın evrenini Fırat, İnönü, Kayseri, Gaziantep, Ağrı ve Sakarya üniversitelerinde lisansüstü öğrenim gören toplam 18 kadın, 64 erkek toplam 82 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin mobbinge karşı farkındalıklarının belirlenmesi için Leymann'ın (1993) geliştirdiği Aktop (2006) tarafından uyarlanan "Duygusal Taciz Ölçeği" uygulanmıştır. Çalışmanın anket formu, demografik özelliklerin belirlendiği ilk kısım ile kendi içerisinde altı alt boyutu olan 51 sorudan oluşan "Duygusal Taciz" ölçeğinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra, araştırmanın amacına uygun olarak yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve gruplar arası ilişkiyi belirlemek için anova testi uygulanarak veriler tablo haline getirilmiştir.

Sonuç olarak; Gaziantep üniversitesindeki lisansüstü öğrencilerin diğer üniversitelerdeki öğrencilere oranla daha fazla mobbinge maruz kaldıkları, boşanmış olanların bekarlara göre daha fazla mobbinge uğradıkları, rekreasyon bölümünde lisansüstü eğitim görenlerin diğer bölümlere göre mobbinge daha fazla maruz kaldıkları ve yaşları 26-31 ve üstünde olanların yine daha fazla duygusal tacize uğradıkları görülmüştür.

¹ Doç. Dr. Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü

Anahtar Kelimeler: Mobbing, Üniversiteler, Lisans Üstü Öğrenciler

Examination of The Emotional Abuse Suffered By Students of Masters and Doctorate in Sports Department

Abstract

This work, postgraduate students studying in universities in the sports section of emotional abuse (mobbing) is made for the purpose of determining awareness.

The research population consist Firat, İnönü, Kayseri, Gaziantep, Agrı and Sakarya university who still postgraduate studying 18 women, 64 men and total 82 students. Leymann to determine students' awareness of mobbing in the study (1993) developed Aktop (2006) adopted by the "Emotional Abuse Scale" was applied. Questionnaire of the study, with the first part consists of 51 questions that determine the demographic characteristics in the six dimensions of their "Emotional Abuse" consist of scale. The obtained data are then transferred to a computer, so for the purposes of research, frequency, mean, standard deviation and to determine relationships among groups by applying the Anova test data are tabulated.

As a result, compared to students in Gaziantep postgraduate of the university students of other universities are exposed to more mobbing, the more they are exposed to mobbing According to singles who are divorced, recreation section of the postgraduate trainees of the other part to those by mobbing the more they are exposed and ages 26-31 and suffered still more emotional harassment of the above It was observed.

Key Words: Mobbing, Universities, Postgraduate Students

GİRİŞ

Günümüzde çalışma hayatındaki en önemli ama aynı zamanda çoğunlukla üstü örtülen sorunlardan biri mobbingdir. Mobbing bir veya bir grup insanın bir kimseye veya baksa bir gruba sosyal kabadayılık yapmasıdır. Latince kökenli sözcük; psikolojik şiddet, baskı, kuşatma, taciz, rahatsız etme veya sıkıntı vermek anlamlarına gelir. En iyi ifade eden anlamıyla yıldırma veya iş yerinde psikolojik terör anlamlarındadır. Özellikle hiyerarşik yapılanmış gruplarda ve kontrolün zayıf olduğu örgütlerde, gücü elinde bulunduran kişinin ya da grubun diğerlerine psikolojik yollardan, uzun süreli sistematik baskı uygulamasıdır. Son dönemlerde sosyoloji ve hukuk başta olmak üzere çeşitli alanlarda disiplinler arası çalışılan bir konu haline gelmiştir (1).

Spor Bölümlerindeki, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Maruz Kaldıkları Duygusal Tacizlerin İncelenmesi

Özellikle Amerika ve Almanya’da son senelerin en dikkat çeken konularından biri olan Mobbing, Türkiye’de henüz üstüne fazla düşülmeyen bir olgudur ki, uzmanlar bu kelimenin tam karşılığı konusunda fikir birliğine bile varmamıştır. Kavram olarak pek bilinmese de, iş hayatına atılmış olan hemen herkesin aşına olduğu bir olgu olan mobbing İngilizcede ‘örgütsel baskı’ anlamına gelen ‘mob’ kelimesinden geliyor. Türkçede tam karşılığı olmamakla beraber, rutin kullanımının birine karşı cephe oluşturma, duygusal saldırıda bulunma demek olduğu söylenebilir.

Bullying içinde fiziksel şiddeti de barındırırken, mobbing daha sofistike tavırların takınıldığı, fiziksel değil psikolojik baskı ve yıldırma politikalarının benimsendiği iş yeri psikolojilerini tanımlamada kullanılmaktadır.(2)

Tüm kültürlerde ve ülkelerde, yaş, cinsiyet, kıdem, hiyerarşik konum ayrımı olmadan çalışanların karşılaşması muhtemel bir işyeri sorunu olan işyerlerinde mobbing davranışı, günümüzde en çok araştırılan ve üzerinde durulan örgütsel bir sorun konumundadır (3).

Sporun rekabetçi doğası, farkında olmadan zorbalık olaylarını destekleyici ortam oluşturabilir. Örneğin Besag zorbalığın sosyal olarak kabul edilebilir gibi görünen formlar alabileceğini öne sürmüştür(4). Rekabetçi davranışlar bazı sporcular için oldukça memnuniyet verici olabilirken, daha az rekabetçi ve daha az yetenekli sporcular için sıkıntıya ve aşağılık duygusuna sebep olabilir. Peguero’nun yakın zamanda yapmış olduğu çalışmada, okul içi sporlara katılan öğrencilerin katılmayanlara göre zorbalığa maruz kalmalarının daha muhtemel olduğunu ortaya koymuştur. İlginç bir şekilde, aynı çalışma, okullar arası sporlara (okul içi sporlardan daha büyük resmi spor takımları) katılım gösteren öğrencilerin zorbalık mağduru olduğunu göstermiştir. Spor katılımının pek çok faydası olmasına rağmen, bu çalışma spor ortamlarındaki zorbalığın önlenmesi ihtiyacının altını çizmektedir(5).

Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak üniversitelerin spor bölümlerinde lisansüstü eğitim gören öğrencilerin duygusal tacize (mobbing) ilişkin farkındalıklarının belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

MATERYAL YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Fırat, İnönü, Kayseri, Gaziantep, Ağrı ve Sakarya üniversitelerinde lisansüstü öğrenim gören öğrenciler oluştururken örneklemini ise bu bölümlerde okuyan 18 kadın, 64 erkek olmak üzere toplam 82 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin mobbinge karşı farkındalıklarının belirlenmesi için Leymann’ın geliştirdiği Aktop (2006) tarafından uyarlanan “Duygusal Taciz Ölçeği” uygulanmıştır (6).

Çalışmanın anket formu, demografik özelliklerin belirlendiği ilk kısım ile kendi içerisinde altı alt boyutu olan 51 sorudan oluşan “Duygusal Taciz” ölçeğinden

oluşmaktadır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra SPSS 24.00 paket programında, araştırmanın amacına uygun olarak yüzde, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve gruplar arası ilişkiyi belirlemek için anova testi uygulanarak veriler tablo haline gösterilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1: Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Frekans	Yüzde
Kadın	18	22,0
Erkek	64	78,0
Toplam	82	100,0
Medeni Durum		
Evli	27	32,9
Bekâr	52	63,4
Boşanmış	3	3,7
Toplam	82	100,0
Unvan		
Yüksek lisans	52	63,4
Doktora	30	36,6
Toplam	82	100,0
Üniversite		
Fırat	15	18,3
İnönü	14	17,1
Kayseri	22	26,8
Gaziantep	8	9,8
Ağrı	5	6,1
Sakarya	18	22,0
Toplam	82	100,0
Bölümünüz		
Öğretmenlik	41	50,0
Yöneticilik	18	22,0
Antrenörlük	21	25,6
Rekreasyon	2	2,4
Toplam	82	100,0
Yaş		
20-25	18	22,0
26-31	39	47,6

Spor Bölümlerindeki, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Maruz
Kaldıkları Duygusal Tacizlerin İncelenmesi

31+	25	30,5
Toplam	82	100,0

Tablo 1 de çalışmaya katılan bireylerin %78 inin erkek olduğu, %63.4ünün bekar ve yüksek lisans eğitimine sahip olduğu görülürken, yine çalışma kapsamındaki katılımcıların % 26.8 i kayseri erciyes, % 50.0 ı öğretmenlik bölümü ve % 47.6 sı ise 26-31 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Üniversitelere Göre Dağılımı ANOVA

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Sig.
s3					
Gruplar içi	21,137	5	4,227	3,547	,006
Gruplar Arası	90,583	76	1,192		
Toplam	111,720	81			
s5					
Gruplar içi	15,128	5	3,026	2,576	,033
Gruplar Arası	89,274	76	1,175		
Toplam	104,402	81			
s10					
Gruplar içi	9,907	5	1,981	2,226	,045
Gruplar Arası	67,654	76	,890		
Toplam	77,561	81			
s25					
Gruplar içi	7,478	5	1,496	2,241	,048
Gruplar Arası	50,717	76	,667		
Toplam	58,195	81			

Üniversiteler göre Mobbing'e maruz kalan akademik personel için S3, S5,S10,S25'e göre anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar S3'te Kayseri Üniversitesiyle Ağrı Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesiyle Ağrı üniversitesi arasındadır. S5'e göre İnönü ile Gaziantep üniversiteleri arasında karşılıklı bir etkileşim mevcuttur. S10'a göre ise Fırat ile Gaziantep ve Gaziantep'le Ağrı üniversiteleri arasında gözlemlenmiştir. S25'e göre ise İnönü ile Ağrı arasında karşılıklı etkileşim vardır. Bu sonuçlara göre Gaziantep Üniversitesinde akademik personel daha fazla mobbinge maruz kalıyor denilebilir.

Tablo 3: Medeni Durum ANOVA

		Kareler Toplamı	df	Kareler ortalaması	F	Sig.
s6	Gruplar İçi	6,985	2	3,493	3,717	,029
	Gruplar Arası	74,234	79	,940		
	Toplam	81,220	81			
s41	Gruplar İçi	6,859	2	3,429	3,523	,034
	Gruplar Arası	76,897	79	,973		
	Toplam	83,756	81			
s44	Gruplar İçi	9,818	2	4,909	3,313	,042
	Gruplar Arası	117,072	79	1,482		
	Toplam	126,890	81			
s48	Gruplar İçi	8,144	2	4,072	3,558	,033
	Gruplar Arası	90,405	79	1,144		
	Total	98,549	81			
s49	Gruplar İçi	7,866	2	3,933	3,101	,051
	Gruplar Arası	100,183	79	1,268		
	Toplam	108,049	81			

Medeni Duruma göre Mobbing'e maruz kalan akademik personel için S6, S41,S44,S48 ve S49'a göre anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar S6'da Boşanmış ile bekâr ve boşanmış ile evli arasındadır. S41'e göre boşanmış ile evli arasında ve S44'e göre ise bekâr ile boşanmış arasında karşılıklı bir etkileşim mevcuttur. S48'de evli-boşanmış, bekâr-boşanmış ve boşanmış-evli arasında gözlenmiştir. S49'a göre ise bekâr-boşanmış arasında karşılıklı etkileşim vardır. Bu sonuçlara göre Medeni Duruma göre boşanmış olanlar ile bekarlar daha çok mobbinge maruz kalıyor denilebilir.

Spor Bölümlerindeki, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Maruz
Kaldıkları Duygusal Tacizlerin İncelenmesi

Tablo 4: Görev Yaptıkları Bölümler

	Kareler Toplamı	df	Kareler ortalaması	F	Sig.
s31					
Gruplar içi	10,529	3	3,510	3,507	,019
Gruplar içi	78,069	78	1,001		
Toplam	88,598	81			
s44					
Gruplar içi	10,324	3	3,441	2,303	,044
Gruplar içi	116,566	78	1,494		
Toplam	126,890	81			

Görev yaptıkları bölümlerine göre Mobbing'e maruz kalan akademik personel için S31 ve S44'e göre anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar S31'de Rekreasyon-Öğretmenlik, Rekreasyon-Antrenörlük ve Rekreasyon-Spor Yöneticiliği arasındadır. S44'e göre ise Rekreasyon-Spor Yöneticiliği arasında karşılıklı bir etkileşim mevcuttur. Bu sonuçlara göre Görev yaptıkları bölümlerine rekreasyon bölümündeki akademisyenler daha çok mobinge maruz kalıyor denilebilir.

Tablo 5: Yaş Durum ANOVA

	Kareler toplamı	df	Kareler ortalaması	F	Sig.
s1					
Gruplar İçi	5,996	2	2,998	2,448	,043
Gruplar Arası	96,748	79	1,225		
Toplam	102,744	81			
s25					
Gruplar İçi	4,076	2	2,038	2,975	,050
Gruplar Arası	54,119	79	,685		
Toplam	58,195	81			

Yaşa göre Mobbing'e maruz kalan akademik personel için S1 ve S25'e göre anlamlı farklılık gözlemlenmiştir. Bu farklılıklar S1'de 26-31 ile 31+ arasında ve S25'e göre ise 20-25 ile 31+ ve 31+ ile 26-31 arasındadır. Bu sonuçlara göstermiştir ki akademik personel açısından en çok mobinge maruz kalınan yaşlar daha çok 26-31 ile 31+ yaşlar olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak;

Gaziantep üniversitesindeki lisansüstü öğrencilerin diğer üniversitelerdeki öğrencilere oranla daha fazla mobbinge maruz kaldıkları, boşanmış olanların bekarlara göre daha fazla mobbinge uğradıkları, rekreasyon bölümünde lisansüstü eğitim görenlerin diğer bölümlere öğrencilere oranla mobbinge daha fazla maruz kaldıkları ve yaşları 26-31 ve üstünde olanların yine daha fazla duygusal tacize uğradıkları görülmüştür. Bir başka çalışmada turizm sektöründe staj yapan öğrencilerin hem fiziksel hem de ruhsal açıdan çeşitli olumsuzluklarla karşılaşabildikleri ve bu olumsuz davranışların özellikle psikolojik boyutu yıldırma davranışı olarak görülmektedir. Öğrencilerin stajları süresince maruz kaldığı bu tür davranışlar sektöründen soğumalarına ve başka sektörlere kaymalarına sebep olmakta bu da sektördeki kalifiye personel ihtiyacını karşılayamayarak sektörün kalifiye personel ve kaliteli hizmet anlayışından mahrum kalmasına neden olabilmektedir.(7)

Yapılan farklı bir araştırma sonucunda öğrencilerin en fazla sözel ve fiziksel zorbalığa, en az cinsel zorbalığa maruz kaldıkları sonucu elde edilmiştir.(8)

Mobbinge uğrayan bireylerin yine bu davranışa uğramayan bireylere göre daha fazla depresyonla karşı karşıya kalma durumlarının olduğu yapılan çalışmalarda ortaya konulmuştur. Zapft'ın (1999) yapmış olduğu araştırma bulgularında mobbing davranışına uğrayanların daha yüksek depresyon skoru gösterdikleri ortaya çıkmıştır(9). Craig'in (1998) çalışmasında ise, mobbinge maruz kalanların depresyon ve kaygı belirtileri gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır(10). Bu sonuçlardan yola çıkılarak öğrencilerin mobbinge maruz kalma durumlarının ruhsal sıkıntılarının yanı sıra onların eğitim hayatlarına ciddi oranlarda zarar verebileceği göz önünde bulundurulmalı ve mobbinge uğrayan öğrencilerin bir uzman desteği ile birlikte bu sorunların çözüm noktasında tedbirler alınması gerektiği söylenilebilir.

Spor Bölümlerindeki, Yüksek Lisans ve Doktora Öğrencilerinin Maruz
Kaldıkları Duygusal Tacizlerin İncelenmesi

KAYNAKLAR

UYSAL, H. T ezcan & Kemal Yavuz."Unseen Face of Mobbing Organizations: Reverse Mobbing." Turkish Studies-İnternational Periodical for THE Languages, Literature and History of Turkish. Cilt:8, Sayı: 8, ss.2171

www.insankaynaklari.com Erişim: 21.06.2018

Yavuz H.(2007).Çalışanlarda Mobbing (Psikolojik Şiddet) Algısını Etkileyen Faktörler: SDÜ Tıp Fakültesi Üzerinde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, s.43

Besag VE. Bullies and Victims in Schools: Guide to Understanding Management. Buckingham, UK, Open University Press,1989.

Peguero AA.(2008) Bullying victimization and extracurricular activity. J S ch Violence,7:7187

Aktop, N.G. (2006). Anadolu Üniversitesi öğretim elemanlarının duygusal tacize ilişkin görüşleri ve deneyimleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Anabilim Dalı. Eskişehir

Toylan V,N.Aksoy M (2016) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Döneminde Maruz Kaldıkları Psikolojik Yıldırma Davranışları: Kırklareli Üniversitesi"nde Bir Araştırma Sosyal Bilimler Metinleri, 2016 Aralık ICOMEP Özel Sayısı

Yaman E, Eroğlu Y, Bayraktar B,Çolak S,T. (2010) Öğrencilerin Güdülenme Düzeyinde Etkili Bir Faktör: Okul Zorbalığı, Akademik Barış Dergisi, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız- Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – Kırgızistan

Zapf D. Organizational, Work Group Related and Personel Causes of Mobbing/Bullying at Work. International Journal of Manpower 1999;20(1/2):70-85.

Craig WM. The Relationship Among Bullying, Victimization, Depression, Anxiety And Aggression In Elementary School Children. Personality And Individual Differences 1998; 24:123-30.